

Vedanatomisk bestemmelse af trækul fra Limensgård, Åker sogn, Bornholm af Claudia Baittinger

Indsendt af Poul Otto Nielsen, Nationalmuseet, Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid.

Prøver modtaget 28-02-2017.

Undersøgt af Claudia Baittinger og Peter Steen Henriksen, Nationalmuseet, Miljøarkæologi og Materialeforskning, i marts 2016.

NNU journal-nr. A7075

lokalitetsnr. 060205-198

NM j.nr. 5166/83

inv. nr. A53446

Formål: Bestemmelse af træart og udtagelse af materiale til AMS-analyse.

Ti prøver fra Limensgård, Åker sogn, Bornholm.

• **1.**

Kontekst: LM 337B. 1 stk. trækul fra stolpehul R2 til tagbærende stolpe i Hus R. I stolpehullet fandtes bl.a. pigtrådsornamenteret, senneolitisk keramik. Hus R er ikke dateret før. Det anses for at være et af de ældste af de senneolitiske huse.

Prøven indeholder ét stort stykke trækul, som er bestemt til *Quercus* sp. (eg).

Derfra er der udtaget et stykke trækul til AMS-analyse (106,2mg), ca. 10 årringe, uspecificeret ved uden Waldkante*.

• **2.**

Kontekst: LM 349B. Trækul fra vægstolpehul T4 i Hus T. Der foreligger en datering af Hus T, (AAR-2400) 3500 ± 65 BP, som er sen i forhold til det forventede, og som er i konflikt med dateringerne af hus AB (3840 ± 90 BP og 3710 ± 70 BP), som er stratigrafisk yngre end Hus T.

Prøven indeholder fire store stykker trækul, som alle er bestemt til *Fraxinus excelsior* (ask).

1 stk. trækul, bestemt til *Fraxinus excelsior* (ask), 5 årringe, uspecificeret ved uden Waldkante*, er udtaget til AMS-analyse (105,2).

- **3.**

Kontekst: LM 604B. To poser trækul, der også kan indeholde makrofossiler. Fra stolpehul AB2 til tagbærende stolpe i Hus AB, det længste af de senneolitiske huse. Af denne portion trækul blev der i 1991 dateret et stykke, (OxA-2893) 3710 ± 70 BP. Dateringen er sandsynlig med lidt tidligere end forventet. Det foreslås nu at gennemgå trækullet for om muligt at finde et stykke med så lille egenalder som muligt. Der foreligger endnu en datering af Hus AB, fra et andet hul til en tagbærende stolpe (LM 545B fra AB3), der er endnu tidligere end Oxford-dateringen, (AAR-2406) 3840 ± 90 BP, og som har stor usikkerhed. Hensigten er at få dateret Hus AB så godt som muligt, da det er pladsens mest 'ikoniske' hus, som der hyppigt refereres til i litteraturen.

Fleere frø, forkullet, ikke nærmere bestemt, er udtaget til AMS-analyse (1,8mg) af Peter Steen Henriksen.

- **4.**

Kontekst: LM 471B. Et stk. trækul fra hul til vægstolpe AB38 i Hus AB.

Prøven indeholder ét stort stykke trækul, som er bestemt til *Fraxinus excelsior* (ask).

Derfra er der et stykke trækul udtaget til AMS-analyse (39,2mg), 2 årringe, uspecificeret ved uden Waldkante*.

- **5.**

Kontekst: LM 984B. Trækul fra hul til vestligste tagbærende stolpe i Hus AB.

Prøven indeholder mange stykker trækul i dårlig bevaringstilstand og med kraftige okkerindlejringer.

5 stk. trækul er bestemt til *Fraxinus excelsior* (ask).

1 stk. trækul, spredtporet løvtræ, ikke nærmere bestemt, 3 årringe, uspecificeret ved uden Waldkante*, er udtaget til AMS-analyse (30,8mg).

- **6.**

Kontekst: LM 1365B. Trækul fra hullet til den vestligste tagbærende stolpe AK38 i Hus AK. Denne prøve blev i 1995 artsbestemt af Claus Malmros, men prøven blev ikke indsendt til datering. Der blev dengang dateret en anden prøve fra Hus AK, LM 1250B fra AK62, hvilket gav resultatet (AAR-2405) 3640 ± 70 BP. Hus AK anses for at være et af de ældre huse på pladsen, sammen med Hus R.

Prøven indeholder ca. syv mindre og større stykker trækul.

3 stk. trækul er bestemt til *Alnus* sp. (el).

1 stk. trækul, bestemt til *Alnus* sp. (el), 1 årring, uspecificeret ved uden Waldkante*, er udtaget til AMS-analyse (15,3mg).

- **7.**

Kontekst: LM 1001B. Trækul fra vægstolpe S166 i Hus S. Ingen prøver fra Hus S er dateret tidligere.

Prøven indeholder ét mindre stykke trækul med kraftige okkerindlejringer.

1 stk. trækul, bestemt til *Spiraeoideae* **, 1 årring, uspecificeret ved uden Waldkante*, er udtaget til AMS-analyse (20,7mg).

***Spiraeoideae* tilhører *Rosaceae* (Rosen-familien) og sætter sig sammen af Subtribus *Pyrinae* og slægten *Prunus*.

- **8.**

Kontekst: LM 1790B. Trækul fra indtrukken stolpe EP9 i Hus EP. Hus EP er stratigrafisk ældre end Hus EQ, hvorfra der foreligger en datering, (AAR-2402) 3560±90 BP. Der blev i 1996 foretaget en konventionel datering af trækul fra hullet til den tagbærende stolpe EP3 i Hus EP, hvor en meget trækulsholdig fyld udfyldte den øverste del af stolpehullet. Dateringen viste, at dette var en senere indsykning af materiale fra bronzealder, (K-6621) 3120±50 BP.

Prøven indeholder to mindre stykker trækul.

1 stk. trækul er bestemt til ringporet løvtræ, ikke nærmere bestemt.

1 stk. trækul, bestemt til *Corylus avellana* (hassel), 1 årring, uspecificeret ved uden Waldkante*, er udtaget til AMS-analyse (13,5mg).

- **9.**

Kontekst: LM 1740B. Trækul fra indtrukken stolpe EQ6 i Hus EQ. Trækul fra denne portion har været dateret i 1995, (AAR-2402) 3560±90 BP. Det er i dag muligt at opnå dateringer med mindre usikkerhed (Uppsala: ±32-33 år).

Prøven indeholder ca. ti mindre stykker trækul, alle af *Quercus* sp. (eg), med meget smalle årringe.

1 stk. trækul, bestemt til *Quercus* sp. (eg), ca. 10 årringe, uspecificeret ved uden Waldkante*, er udtaget til AMS-analyse (68,5mg).

- **10.**

Kontekst:**Prøve til mulig påvisning af fejlkilde ved tidligere dateringer af tidligneolitisk hustomt.**

LM 1867. Trækul fra kulturlag i sænkning 2 m vest for Hus FH, der arkæologisk dateres til tidligneolitikum, men hvorfra tre prøver af trækul fra to af hullerne til husets tagbærende stolper, FH3 og FH4, er blevet dateret til senneolitikum, (AAR-1003) 3630 ± 95 , (AAR-1004) 3515 ± 90 og (AAR-2407) 3510 ± 70 BP. Flere af sænkningerne vest og sydvest for Hus FH indeholdt meget trækul, så hvis dette betyder, at trækul har været spredt over et større område, kan det have forurenset husets stolpehuller. Hvis trækullet LM 1867 ved datering viser sig at være fra senneolitikum, kan en sådan forurening sandsynliggøres.

Prøven indeholder mange stykker trækul.

1 stk. trækul er bestemt til *Quercus* sp. (eg).

5 stk. trækul er bestemt til *Corylus avellana* (hassel).

1 stk. trækul, bestemt til *Corylus avellana* (hassel), stærk forkullet og med kraftige okkerindlejringer, 5 årringe, uspecificeret ved uden Waldkante*, er udtaget til AMS-analyse (68,3mg).

Determinant: Claudia Baittinger og Peter Steen Henriksen.

Den resterende del af prøven er afleveret til Poul Otto Nielsen, Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid, Nationalmuseet.

*Waldkante = den sidstdannede årring under barken